Memorandwm Esboniadol ar gyfer Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 19) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Lywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 19) 2020

Mark Drakeford
Y Prif Weinidog

16 Hydref 2020

1. Disgrifiad

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) 2020 (“y prif Reoliadau”).

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a’r Cyfansoddiad

Gwneir y Rheoliadau hyn o dan y weithdrefn frys y darperir ar ei chyfer yn adran 45R o Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984 (p. 22) ("Deddf 1984"). Caiff y Rheoliadau eu gwneud heb fod drafft wedi'i osod gerbron y Senedd a’i gymeradwyo ganddi. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn, oherwydd brys, ei bod yn angenrheidiol gwneud y Rheoliadau heb i ddrafft gael ei osod a'i gymeradwyo fel y gellir gweithredu mesurau iechyd y cyhoedd er mwyn ymateb yn gyflym i'r bygythiad a berir i iechyd pobl gan y coronafeirws.

Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol

Er bod y prif Reoliadau yn cyffwrdd â hawliau unigol o dan Ddeddf Hawliau Dynol 1998 a Siarter Hawliau Sylfaenol Ewrop, mae’r Llywodraeth yn credu bod modd eu cyfiawnhau er mwyn atal lledaeniad clefydau heintus ac y caniateir yr ymyrraeth gan fod nod dilys i’r ymyrraeth honno, sef diogelu iechyd y cyhoedd. Mae’r Llywodraeth felly yn credu bod y Rheoliadau yn gymesur.

Bydd y cyfyngiadau a’r gofynion yn y prif Reoliadau a ddiwygiwyd gan y Rheoliadau hyn o bosib yn cyffwrdd â hawliau o dan Erthygl 8 (hawl i barch am y teulu a bywyd preifat); Erthygl 9 (hawl i ryddid meddwl, cydwybod a chrefydd); Erthygl 11 (rhyddid i ymgynnull a chymdeithasu); Erthygl 14 (gwahardd gwahaniaethu) ac Erthygl 1 y Protocol Cyntaf (Diogelu Eiddo).

Mae pob un o'r rhain yn hawliau amodol, sy'n caniatáu i Weinidogion Cymru ymyrryd ag arfer yr hawliau os yw hynny’n angenrheidiol mewn cymdeithas ddemocrataidd er budd diogelwch y cyhoedd neu er mwyn diogelu iechyd. Rhaid i bob cyfyngiad a gofyniad o’r fath gael eu cyfiawnhau ar y sail bod iddynt nod dilys, sef diogelu iechyd y cyhoedd, a’u bod yn gymesur.

Mae’r Llywodraeth o’r farn bod y cyfyngiadau a osodwyd gan y diwygiadau a wnaed gan y Rheoliadau hyn i’r prif Reoliadau, yn gymesur. Mae’r diwygiadau hyn yn cydbwyso’r angen i gynnal ymateb priodol i'r bygythiad a achosir gan y coronafeirws â’r angen i gynnal hawliau unigolion a busnesau, mewn modd sy'n dal i fod yn gymesur â'r angen i atal cyfradd drosglwyddo'r coronafeirws rhag cynyddu, gan ystyried y dystiolaeth wyddonol.

Ymysg pethau eraill, mae'r diwygiadau'n gosod cyfyngiadau ar deithio rhwng ardaloedd â chyffredinrwydd isel o'r coronafeirws yng Nghymru ac ardaloedd gyda chyffredinrwydd uchel o'r coronafeirws yng ngweddill y DU. Oherwydd natur y cyfyngiadau mae'r diwygiadau'n ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru adolygu cymesuredd y cyfyngiadau erbyn 23 Hydref 2020 ac o leiaf unwaith bob saith diwrnod ar ôl y dyddiad hwnnw.

3. Y sylfaen dystiolaeth

Esgus rhesymol o gymryd rhan mewn gweithgareddau a drefnwyd ar gyfer datblygiad neu lesiant plant, neu hwyluso'r gweithgareddau hynny.

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio'r prif Reoliadau i ddarparu y bydd gan unrhyw berson esgus rhesymol i fynd i ardal diogelu iechyd lleol, neu i adael yr ardal honno, i gymryd rhan mewn gweithgareddau a drefnwyd ar gyfer datblygiad neu lesiant plant, neu i hwyluso'r gweithgareddau hynny. Yn hyn o beth-

- cymharol ychydig o dystiolaeth a geir o'r effaith y mae caniatáu i bobl fynd i ardaloedd diogelu iechyd lleol, a gadael yr ardaloedd hynny, a'r mwy o gymysgu fel pobl o ganlyniad, yn debygol o'i chael ar y gyfradd R;
- dengys y dystiolaeth ar sail y profiad o ailagor ysgolion gyda'r cyfyngiadau presennol (mesurau hylendid, cadw pellter gan ddibynnu ar oed, cyfyngu ar nifer y bobl sy'n dod i gysylltiad â'i gilydd drwy greu swigod, defnyddio gorchuddion wyneb lle y bo angen) nad oes bron dim tystiolaeth o drosglwyddo yn yr ysgol ymhlith y rheini dan 18 oed;
- mae tystiolaeth o hyn yn y ffaith bod y mwyafrif o achosion a gadarnhawyd ymhlith myfyrwyr ysgol yn achosion unigol ac nid yn glystyrau;
- deellir bod cyfranogiad plant mewn gweithgareddau chwaraeon a gweithgareddau datblygiadol eraill yn fanteisiol i'w hiechyd a'u llesiant meddyliol a chorfforol.

Cyfyngiadau teithio

Mae'r Rheoliadau hefyd yn diwygio'r prif Reoliadau i gyfyngu ar deithio o ardaloedd sydd â niferoedd is o'r coronafeirws yng Nghymru i ardaloedd sydd ag achosion uwch o'r coronafeiws yn Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon ac atal pobl o'r ardaloedd hynny sydd â niferoedd uwch o'r coronafeirws rhag mynd i ardaloedd sydd â niferoedd is o'r coronafeirws yng Nghymru.

Mae tystiolaeth gan weithwyr iechyd y cyhoedd proffesiynol yn awgrymu bod y coronafeirws yn symud o'r dwyrain i'r gorllewin ar draws y DU ac ar draws Cymru. Fel rheol gyffredinol, mae'n canolbwyntio ar ardaloedd trefol cyn lledu i ardaloedd llai poblog o ganlyniad i bobl yn teithio. Mae'r papur SARS-Cov-2 *Genomic Insights* (Hydref 2020) yn dangos lledaeniad yr haint yn ddaearyddol ac yn cefnogi'r achos dros gyfyngiadau teithio fel modd o reoli'r lledaeniad. I atal lledaeniad pellach mewn ardaloedd lle mae nifer yr achosion o'r feirws yn parhau i fod yn gymharol isel, mae

angen cyfyngu ar fyrder ar deithio nad yw'n hanfodol ar draws y DU. Bydd y diwygiadau'n cyflawni'r nod hwn.

https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-10/sars-cov-2-genomic-insights-october-2020.pdf

4. Y cefndir deddfwriaethol

Gwneir y Rheoliadau o dan adrannau 45C(1) a (3)(c), 45F(2) a 45P o Ddeddf 1984.

Mae rhagor o wybodaeth am y pwerau hyn ar gael yn y Memorandwm Esboniadol i'r prif Reoliadau.

5. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

Cafodd y prif Reoliadau eu gwneud mewn ymateb i'r bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd o ganlyniad i fynychder a lledaeniad coronafeirws syndrom anadlol acíwt difrifol 2 (SARS-CoV-2).

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio'r prif Reoliadau i-

- ddarparu y bydd gan berson sy'n byw mewn ardal diogelu iechyd lleol esgus rhesymol i deithio i ardaloedd diogelu iechyd lleol eraill i gymryd rhan mewn gweithgareddau a drefnwyd ar gyfer datblygiad neu lesiant plant, neu i hwyluso'r gweithgareddau hynny. Gall hyn gynnwys gweithgareddau chwaraeon, diwylliannol, cerddoriaeth, drama a ffydd;

- cyfyngu ar deithio i ardaloedd yng Nghymru sydd heb eu dynodi yn ardaloedd diogelu iechyd lleol o ardaloedd sydd â niferoedd uchel o achosion mewn ardaloedd eraill o'r DU, yn seiliedig ar y darpariaethau perthnasol yn y Rheoliadau Coronafeirws sydd mewn grym yng ngwledydd eraill y DU. Mae'r diwygiadau hefyd yn cyfyngu ar deithio o ardaloedd yng Nghymru nad ydynt wedi'u dynodi yn ardaloedd diogelu iechyd lleol i'r ardaloedd sydd â niferoedd uchel o achosion mewn mannau eraill yn y DU. Yr ardaloedd sydd â niferoedd uchel o achosion yw'r rhai a ddynodwyd fel a ganlyn yn ôl yr awdurdod perthnasol yn y rhan honno o'r DU:
  - Lloegr – pob ardal Haen 2 "uchel" a Haen 3 "uchel iawn"
  - Yr Alban – ardaloedd wedi'u diogelu sydd yn ddarostyngedig i fesurau ychwanegol dros dro
  - Gogledd Iwerddon – y diriogaeth gyfan ar hyn o bryd;

- gwneud mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol. Mae'r rhain yn sicrhau cysondeb o ran y termau a ddefnyddir yn y prif Reoliadau ac yn diweddaru enw llawn ward "Menai (Bangor)" ym mharagraff 1 o Atodlen 4A yn y prif Reoliadau.

Daw’r Rheoliadau i rym am 6.00p.m. ar 16 Hydref 2020. Rhaid adolygu’r cyfyngiadau a’r gofynion a gyflwynir gan y diwygiadau hyn mewn perthynas â theithio ar 23 Hydref 2020 neu cyn y dyddiad hwnnw, ac o leiaf unwaith bob saith diwrnod ar ôl y dyddiad hwnnw.

Mae'n hollbwysig cymryd pob cam rhesymol i gyfyngu ar drosglwyddo’r coronafeirws. Cafodd y coronafeirws ei ddatgan yn Argyfwng Iechyd y Cyhoedd o Bryder Rhyngwladol ar 30 Ionawr 2020 gan Sefydliad Iechyd y Byd, a chymerir camau ledled y byd i gyfyngu ar ei drosglwyddo. Asesiad Prif Swyddog Meddygol Cymru, ar y cyd â'r Prif Swyddogion Meddygol eraill ar draws y DU, o hyd yw bod y risgiau i iechyd y cyhoedd sy’n deillio o’r coronafeirws yn uchel.

Mae Gweinidogion Cymru o'r farn bod cyflwyno’r gofynion a’r cyfyngiadau hyn drwy wneud y diwygiadau i’r prif Reoliadau yn gymesur â'r hyn y mae’r prif Reoliadau’n ceisio ei gyflawni, sef ymateb i fygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.

6. Ymgynghori

O ystyried y bygythiad difrifol ac uniongyrchol a achosir gan y coronafeirws a'r angen am ymateb iechyd y cyhoedd brys, ni fu ymgynghoriad cyhoeddus mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn.

Yn ehangach, cafodd grwpiau cynrychiolwyr ynghyd ag unigolion a busnesau wybod am lacio’r cyfyngiadau drwy ddarllediadau gwybodaeth eang a pharhaus i’r cyhoedd ledled y DU, gan gynnwys gennyf innau.

Ynghyd â Gweinidogion eraill a Llywodraeth Cymru, rwyf wedi parhau i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i unigolion a busnesau gydol y newidiadau dilynol i'r Rheoliadau.

7. Asesiad effaith rheoleiddiol ac asesiadau eraill

Ni luniwyd asesiad effaith rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn oherwydd yr angen i'w rhoi ar waith ar fyrder fel rhan o’r ymateb parhaus i fygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.